

Båltale om åndsfrihed

Holdt af Niels Kousgaard for Luthers Mission i Løgumkloster

Sct. Hans-aften 2012

Den tale jeg skal holde nu, er ikke en åndelig tale i den forstand, vi plejer at tale om det i missionshuset. Det er ikke en prædiken, som skal vække og opbygge den kristne tro i os. Det er ikke en tale der skal handle om dit og mit forhold til Gud. Denne tale handler ikke om Ånd med stort Å – Helligånden.

Jeg er blevet bedt om at holde en tale om åndsfrihed. Hvordan kan jeg holde en ikke-åndelig tale om åndsfrihed? Er det måske en tale om at være fri for ånd? Nej, men åndsfrihed handler ikke om Helligånden, og det er i den forstand, at dette ikke er en åndelig tale. Åndsfrihed handler om den menneskelige ånd. Og om at vi mennesker ikke må binde hinandens ånd. Men må give hinanden frihed. Og derfor bliver det alligevel en åndelig tale – men ånd skal staves med lille å.

Jeg tror at megen tale og tænkning om frihed dybest set er inspireret af Bibelen og kristendom – og det er uden at de talende og tænkende mennesker altid er klar over det. Og uden at det er en forkyndelse af kristendom. Åndsfrihed er fx inspireret af Jesu lignelse om rajgræsset og hveden. Den lærer os, at vi mennesker ikke kan dømmes rigtigt om, hvem der dybest set er Guds børn. Vi skal imødegå løgneren, når den kommer til os i ord og gerning, men vi kan ikke bedømme det enkelte menneske og fælde den endelige dom om, om personen tilhører Gud eller Djævelen. Hvis vi begynder at spille Gud og fare ud og fysisk begynder at udrydde de mennesker, som efter vores skøn farer med løgn, så sker der det, at

vi kommer til at udrydde nogen, som i virkeligheden tilhører Gud. Så vi skal ikke fare frem med vold, men kun gå frem med sandhedens ord.

Det betyder i praksis, at anderledes troende, anderledes tænkende og anderledes talende ikke skal forfølges eller chikaneres, men kun modsiges.

Sådan skal kirken opføre sig. Sådan skal de kristne opføre sig. Og det siger jeg her ved Sct. Hans-bålet, hvor kirkens mænd i sin tid brændte hekse af. Det er en skamplet på kirkens historie. Ligesom det var en skamplet, da kirken tvangsdøbte børn af baptistiske forældre. Anderledes troende, -tænkende og -talende skal ikke forfølges eller udsættes for tvang, men kun modsiges.

Og i parentes bemærket, så ved vi jo godt, at de anderledes troende i vores samfund i flere og flere situationer er os! Det er os, der er anderledes, det er os, der er svære at tåle for flertallet. Det kan måske på en lidt kynisk måde åbne vores øjne for, hvor vigtigt det er, at vi giver og praktiserer åndsfrihed.

Når man taler om åndsfrihed, er der mange, der er meget hurtige til at tale om friskoler. Og den kobling mellem åndsfrihed og frie skoler er både rigtig og ikke helt rigtig. Koblingen er selvfølgelig rigtig, for når vi betragter de frie skoler, ser vi måske allertydeligst, hvordan åndsfrihed kan praktiseres. Samtidig har koblingen en svaghed, for åndsfrihed handler om meget mere end skoledrift.

Hvad er det, der kendetegner en fri skole? Hvor er det, man kan se åndsfriheden i de frie skoler? Det er i, at en gruppe forældre har

fundet sammen om en overbevisning. Og forældrene ønsker nu at skabe en skole for deres børn på grundlag af den overbevisning.

Og det er vigtigt her at gøre sig klart, at i et frit samfund er alle overbevisninger lovlige. Alle overbevisninger! I et frit samfund har man mulighed for at være fundamentalist, nazist, islamist, kommunist – ja endda socialdemokrat eller LM'er. Der findes ingen grænser. Når vi altså taler om overbevisninger.

Og der findes næsten ingen grænser, når vi taler om at praktisere dem. Du kan opdrage dine børn i din overbevisning, du kan skrive læserbreve eller bøger om din overbevisning, du kan lave karikaturtegninger, hvor du illustrerer din overbevisning, og du kan (desværre med visse begrænsninger) oprette og drive skole på grundlag af din overbevisning. Du kan på alle mulige måder arbejde for, at din overbevisning vinder frem i dagens Danmark.

Der er dog noget du ikke kan: Du kan ikke tvinge andre. Du må give andre den samme frihed til at arbejde for det, de tror på, som du selv ønsker at have. En ledetråd i ideen om åndsfrihed er parolen "munden fri, hånden bundet". Munden er fri: ytringsfrihed, trykkefrihed, forsamlingsfriheden er sikret. Men hånden er bundet i den forstand, at du ikke kan tvinge andre, og at du selvfølgelig må arbejde indenfor lovens almindelige rammer.

Tilbage i 1980'erne, hvor den alleryderste og meget ideologiske venstrefløj var meget stærkere end i dag, fandtes der små friskoler, hvor børnene blev opdraget i den overbevisning, at det borgerlige samfund skal omstyrtes, fordi det er uretfærdigt. Det måtte de godt! Fordi det var forældrekredsens fælles overbevisning, og det er forældrene – ikke magthaverne – der har ret til at opdrage deres

børn. Så så længe, de ikke lavede håndgranater i fysiktimerne eller kastede med brosten efter politiet i idrætstimerne, så var det fuldt lovligt. Åndsfrihed kræver, at jeg også giver frihed til dem, der ønsker at begrænse min frihed – så længe de arbejder indenfor lovens rammer. Og deres ønske om at begrænse min frihed derfor ikke bliver virkeliggjort.

Men åndsfrihed er meget mere end frihed til at lave frie skoler. Åndsfrihed handler om, at et samfund bl.a. bygger på – vi kan kalde det - den rest af kristendom, der ligger i den gyldne regel: "Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem".

Tænk, hvor privilegerede vi er, at vi lever i et samfund, hvor den regel har værdi og er inspirationskilde. Den regel betyder, at vi ikke skal have nogen rettigheder eller friheder, som vi ikke er villige til at dele med andre, som har helt andre holdninger.

Nu er Danmark et land med sin helt egen historie og baggrund, som betyder at Danmark i dag ser ud som det gør. Man har fx i mange år sagt, at Danmark er et kristent land. Det er der nu nogle der modererer lidt på. Og man kan jo filosofere lidt over, hvad det betyder at være et kristent land? Er det ikke i første omgang mennesker, der kan være kristne? Når et land kaldes kristent, må det betyde noget andet, end når et menneske er det. Men det siges stadigvæk, at Danmark er et kristent land, og det betyder så – og det synes jeg er en stor udfordring – at den kristne kirke hver dag kalder til bøn og i hvert fald ugentligt kalder til gudstjeneste, mens den muslimske minaret ikke må kalde til hverken bøn eller gudstjeneste. For vi er et kristent land, siger man. Jamen hov, skal den gyldne regel kun gælde for kristne i et kristent land. Skal den

gyldne regel ikke netop omfatte alle, hvis den skal have mening?
Det synspunkt kan man være enig eller uenig med mig i – i
åndsfrihedens navn!

Sådan findes der mange eksempler på, hvor vanskeligt det i praksis
er at blive enige om, hvordan åndsfrihed skal praktiseres i en ny tid.
Enhedskulturen i Danmark er jo brudt sammen, dels pga.
indvandring og dermed nye kulturer i Danmark, dels pga.
afkristningen af den danske befolkning, som ikke længere ønsker at
holde fast i de kristne traditioner og den kristne kulturarv.

Skal burkaer være forbudt i offentlige rum? Skal et korsmykke
være forbudt for en dommer i retssalen? Skal alle kokkelever
tvinges til at smage på svinekødsretter? Skal blasfemi-paragraffen
afskaffes? Må en kristen institution annoncere efter en kristen
pedel, eller er det forskelsbehandling? En undersøgelse viste, at
38% af danskerne mener, at alle trossamfund skal kunne tvinges til
at vie homoseksuelle. Skal de det?

Alle disse spørgsmål - og mange flere - handler om åndsfrihed.
Hvordan kan åndsfriheden praktiseres, så den enes frihed ikke
krænker den andens?

Og her kommer vi til noget meget vigtigt om åndsfriheden, nemlig
uenigheden.

- Åndsfrihed handler ikke om at vi skal nedtone vores uenighed.
- Åndsfrihed handler ikke om den illusion, at vi nok alle sammen dybest set er enige.

- Åndsfrihed handler ikke om, at vores uenighed ikke betyder så meget, for sandheden findes alligevel slet ikke.
- Åndsfrihed handler om, at ægte overbevisning vil mennesket kæmpe for.
- Åndsfriheden handler om en anstændig måde at være uenige på.

Vi er jo uenige i vores samfund. Vi har lov at være uenige. Og den uenighed må vi gøre tydelig. Vi må med åben pande kaste os ind i kampen for det, vi tror på. Ja, friheden, som vi har, den forpligter os til at gøre klart, hvor vi står. Hvad vi står for. Hvorfor de andre tager fejl. Vi må ikke gemme os. Vi må ikke tro, at vores synspunkter nok ikke rigtig høre hjemme i et moderne demokratisk samfund. Jo, de gør! Hvis vi mener noget med det, så er de ligeså vigtige i dag, som de altid har været.

Det er vigtigt at sige, at kampen for mere åndsfrihed i samfundet ikke har et mål om at genkristne danskerne. Åndsfrihed handler ikke om at gøre danskerne kristne igen. Men i et samfund med åndsfrihed har vi lov til at arbejde for de værdier vi tror på og arbejde for den vækkelse, som vi håber på. Uden at skamme os. Uden at gemme os. Vi må stolt og ærligt kæmpe med gode og ærlige midler. Aldrig med tvang, forbud, pres, magt eller vold. For ægte overbevisning kan kun tilegnes i frihed.

Denne artikel blev bragt på KPI's hjemmeside: www.kpi.dk